

DECIZIA nr. 36 din 17 iunie 2024

referitoare la sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: Dacă reprezintă sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal spațiul comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis?

EMITENT

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 776 din 7 august 2024

Dosar nr. 516/1/2024

Eleni Cristina Marcu

- președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului

Maricela Cobzariu

- judecător la Secția penală

Dan-Andrei Enescu

- judecător la Secția penală

Constantin Epure

- judecător la Secția penală

Gheorghe Valentin Chitidean

- judecător la Secția penală

Adriana Ispas

- judecător la Secția penală

Valerica Voica

- judecător la Secția penală

Luminița Criștiu Ninu

- judecător la Secția penală

Lia Savonea

- judecător la Secția penală

1. Pe rol se află Dosarul nr. 516/1/2024, având ca obiect sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală, în baza art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: Dacă reprezintă sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal spațiul comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis?

2. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și art. 34 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, aprobat prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 20/2023, cu modificările ulterioare.

3. Ședința este prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Eleni Cristina Marcu.

4. La ședința de judecată participă doamna Adina-Andreea Ciuhan Teodoru, magistrat-asistent în cadrul Secțiilor Unite, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 36 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

5. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna Ecaterina Nicoleta Eucarie, procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

6. Reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, doamna procuror Ecaterina Nicoleta Eucarie, având cuvântul referitor la chestiunea de drept supusă dezlegării, în esență, a susținut că sunt întrunite elementele de tipicitate ale infracțiunii de violare a sediului profesional (în variantele agravate ale infracțiunilor de furt calificat și tâlhărie calificată), în situația pătrunderii unei persoane private, fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională indiferent de intervalul de timp în care accesul publicului este permis. Doamna procuror a susținut că sediul profesional beneficiază, în conformitate cu exigențele legiuitorului penal român, de aceeași protecție ca și domiciliul. Coroborând toate argumentele invocate, doamna procuror a susținut că răspunsul la întrebarea formulată trebuie să ia în considerare îndeosebi faptul că legiuitorul penal român a dorit să acorde o protecție sporită sediului profesional fără a lăsa loc

nuașelor. Pe cale de consecinșă, s-a apreciat cã este nerelevant dacã pãtrunderea are loc în timpul programului de lucru sau în afara acestuia. În oricare dintre ipoteze sfera relațiilor privind viața privatã societară este vãtãmatã.

7. Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penalã, doamna judecãtor Eleni Cristina Marcu, constatãnd cã nu sunt întrebãri de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbatãrile închise, reșinãndu-se dosarul în pronunțare privind sesizarea formulatã.

ÎNALTA CURTE DE CASAȘIE ȘI JUSTIȘIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA

UNOR CHESTIUNI DE DREPT

ÎN MATERIE PENALã,

deliberãnd asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizatã, constatã urmãtoarele:

I. Titularul și obiectul sesizãrii

8. Prin încheierea din ședința din data de 20 februarie 2024, Curtea de Apel București - Secția a II-a penalã, în baza art. 476 alin. (1) raportat la art. 475 din Codul de procedurã penalã, a sesizat Înalta Curte de Casașie și Justișie în vederea pronunțãrii unei hotãrãri prealabile pentru dezlegarea urmãtoarei chestiuni de drept:

Dacã reprezintã sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal spațiu comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis?

II. Expunerea succintã a cauzei

9. Prin Sentința penalã nr. 760 din data de 11 decembrie 2023, pronunțatã de Judecãtoria Sectorului 6 București - Secția penalã în Dosarul nr. 12.867/303/2023, au fost dispuse urmãtoarele:

10. În baza art. 396 alin. (2) și (10) din Codul de procedurã penalã a fost condamnat inculpatul R.E.C.M. la o pedeapsã de 3 ani închisoare pentru sãvârșirea, în stare de recidivã postexecutorie, a infracțiunii de furt calificat în formã continuatã, faptã prevãzutã și pedepsitã de art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. b), c), d) cu aplicarea art. 41 din Codul penal raportat la art. 43 alin. (5) din Codul penal cu art. 35 alin. (1) din Codul penal (2 acte materiale: 25 mai 2023 și 12 iunie 2023).

11. În baza art. 72 alin. (1) din Codul penal a fost dedusã din pedeapsa aplicatã perioada reșinerii și a arestului preventiv de la data de 29 iunie 2023 la zi.

12. În baza art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală și art. 25 alin. (1) din Codul de procedură penală, art. 1.349 alin. (1) și (2) din Codul civil și art. 1.357 din Codul civil, a fost admisă acțiunea civilă formulată de partea civilă D.T.E. - S.R.L. și a fost obligat inculpatul să îi plătească suma de 10.670 lei, cu titlu de despăgubiri civile.

13. În baza art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală și art. 25 alin. (1) din Codul de procedură penală, art. 1.349 alin. (1) și (2) din Codul civil și art. 1.357 din Codul civil, a fost admisă acțiunea civilă formulată de partea civilă R. R. - S.A. și a fost obligat inculpatul să îi plătească suma de 20.847,46 lei, cu titlu de despăgubiri civile. În baza art. 272 raportat la art. 274 alin. (1) din Codul de procedură penală a fost obligat inculpatul la plata cheltuielilor judiciare avansate de către stat.

14. Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că prin Rechizitoriul nr. 4.818/P/2023 din data de 6 iulie 2023 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 6 București s-a dispus trimiterea în judecată, în stare de arest preventiv, a inculpatului R.E.C.M., pentru săvârșirea a două infracțiuni de furt calificat, în stare de recidivă postexecutorie și în concurs real, fiecare prevăzute de art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. b), c), d) și alin. (2) lit. b) cu aplicarea art. 41 alin. (1) raportat la art. 43 alin. (5) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (1) din Codul penal, constând în aceea că:

– în data de 25 mai 2023, în jurul orei 3.27, în timp ce era mascat prin purtarea unui articol textil pe față și a unei perechi de ochelari de soare, inculpatul R.E.C.M. a pătruns fără drept, prin spargerea unui geam lateral, în incinta societății D.T.E. - S.R.L. de unde a sustras, prin spargerea geamului vitrinei de prezentare, 8 telefoane mobile, în valoare totală de 10.670 lei;

– în data de 12 iunie 2023, în jurul orei 3.36, în timp ce era mascat prin purtarea unui articol textil pe față, același inculpat a pătruns fără drept, prin spargerea unui geam lateral, în incinta societății R. R. - S.A., de unde a sustras 28 de telefoane mobile, în valoare de 20.847,46 lei.

15. Prin încheierea de ședință din data de 26 septembrie 2023, instanța de fond a admis în parte cererea inculpatului și a schimbat încadrarea juridică a faptelor pentru care s-a dispus încadrarea juridică în infracțiunea de furt calificat în formă continuată, prevăzută de art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. b), c), d) cu aplicarea art. 41 din Codul penal raportat la art. 43 alin. (5) din Codul penal cu art. 35 alin. (1) din Codul penal, însă a respins cererea formulată de către apărătorul inculpatului de înlăturare a alin. (2) al art. 229 din Codul penal, întrucât din probele pe care se întemeiază acuzația, respectiv înregistrarea video din cadrul magazinului care aparține S.C. D.T.E. - S.R.L., rezultă că inculpatul ar fi intrat în magazinul respectiv, ar fi luat telefoanele, dar, de asemenea, ar fi intrat și în magazia acestui magazin.

16. Prin încheierea de ședință din data de 24 octombrie 2023, instanța de fond a revenit asupra dispoziției inițiale și a schimbat încadrarea juridică a infracțiunii de furt calificat și prin înlăturarea dispozițiilor alin. (2) lit. b) a art. 229 din Codul penal. Instanța a reținut că în magazinul societății D.T.E. - S.R.L. presupusa activitate infracțională a inculpatului ar fi constat exclusiv prin intrarea în magazin prin presupusa spargere a unui geam lateral, urmată de spargerea geamului vitrinei de prezentare de unde ar fi sustras 8 telefoane mobile, așa încât nu se poate reține că inculpatul ar fi pătruns în magazia magazinului, față de dispozițiile art. 371 din Codul de procedură penală privind limitele judecătii. Prin urmare, întrucât în tezele prelabile ale Codului penal se arată că obiectul infracțiunii de violare de sediu

profesional, care este absorbită în alin. (2), îl constituie protejarea spațiului, dat fiind că potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și sediul persoanei juridice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenție, instanța de fond a constatat că legiuitorul a legat protecția penală a sediului persoanei juridice de aplicabilitatea art. 8 din Convenție. În aceste condiții, deoarece S.C. D.T.E. - S.R.L. nu beneficiază de protecția art. 8 din Convenție în spațiul destinat exclusiv vânzării produselor și serviciilor comercializate, instanța de fond a schimbat încadrarea juridică a infracțiunii de furt calificat și prin înlăturarea dispozițiilor alin. (2) lit. b) art. 229 din Codul penal.

17. Împotriva acestei sentințe au formulat apel Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 6 București și inculpatul R.E.C.M., cauza fiind înregistrată pe rolul Curții de Apel București - Secția a II-a penală, iar prin motivele de apel depuse la dosar s-a criticat hotărârea instanței de fond sub aspectul schimbării încadrării juridice a faptei în sensul înlăturării alin. (2) lit. b) art. 229 din Codul penal, arătând - în esență - că inculpatul este acuzat că a săvârșit cele două acte materiale ce intră în conținutul infracțiunii în timpul nopții (ora 3.27 în data de 25 mai 2023 și ora 3.36 în data de 12 iunie 2023) când cele 2 magazine din care s-a efectuat sustragerea erau închise și că în ambele dați pătrunderea s-a efectuat prin spargerea unui geam, așa încât - în opinia Parchetului - instanța de fond ar fi trebuit să rețină că sustragerea s-a efectuat prin violare de sediu profesional.

III. Punctul de vedere al completului care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

18. Curtea de Apel București a reținut că motivele de apel vizează tocmai problema incidenței în cauză a prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal. Ca atare, pentru a preîntâmpina o eventuală antepunțare în privința apelului formulat, Curtea a prezentat argumentele esențiale ce pot fundamenta cele două opinii referitoare la noțiunea de sediu profesional în sensul reținerii sau nu a prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal.

19. A. Opinia potrivit căreia reprezintă sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal spațiul comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis

20. Infracțiunea de furt calificat, în varianta prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal, absoarbe infracțiunea de violare de sediu profesional, iar această din urmă noțiune, ca element circumstanțial agravant, nu poate avea decât sensul definit în art. 225 alin. (1) din Codul penal, respectiv pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare din sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională.

21. Violarea sediului profesional este o incriminare nouă, introdusă în Codul penal care a intrat în vigoare la 1 februarie 2014, și este menită să ofere protecție altor spații aparținând unor persoane fizice sau juridice, care nu au destinația de locuință.

22. În literatura de specialitate se arată că incriminarea violării sediului profesional asigură protecția penală unui aspect al vieții private recunoscut și garantat prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în cadrul art. 8 din Convenție. S-a remarcat în doctrină procesul evolutiv de extindere a noțiunii de domiciliu ce a caracterizat jurisprudența instanței de contencios european a

drepturilor omului. Astfel, de la noțiunea clasică de domiciliu, corespunzătoare spațiului în care o persoană locuiește, Curtea Europeană a extins treptat sfera protecției, în baza art. 8 din Convenție, mai întâi la biroul sau cabinetul unei persoane care exercită o profesiune liberală (localul profesional) - a se vedea, în acest sens, Cauzele Kopp c. Elveției, Niemietz c. Germaniei, iar mai apoi, în anumite circumstanțe, la sediul social, agențiile sau localurile profesionale ale persoanei juridice. Totodată, în Cauza Société Colas Est ș.a. c. Franței, Curtea Europeană a extins protecția art. 8 din Convenție dincolo de limitele sediului unde o persoană fizică își desfășoară activitatea profesională prin recunoașterea dreptului unei societăți comerciale la respectarea sediului său, a agențiilor ori a localurilor sale profesionale.

23. De altfel, Curtea de Justiție a Uniunii Europene - în Cauza C-94/00, Roquette Frères - S.A. - a extins (după linia trasată în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Société Colas Est ș.a. c. Franței) protecția conferită de dreptul la respectarea domiciliului și asupra sediilor acestor societăți cu ocazia investigațiilor efectuate în materia dreptului concurenței de către Comisia Europeană pentru a acorda o protecție efectivă împotriva intervențiilor disproporționate ale autorităților publice în sfera activităților private ale persoanelor fizice sau juridice.

24. Astfel, violarea sediului profesional a fost reglementată în legislația penală națională pentru a se da eficiență jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat că sediul persoanei juridice, precum și sediul profesional al persoanei fizice se bucură de protecția conferită de art. 8 din Convenție (care se referă la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței).

25. Așa cum se arată și în literatura de specialitate, singura diferență între violarea de domiciliu și violarea sediului profesional se referă la situația premisă - spațiul protejat. În cazul infracțiunii de violare de domiciliu situația premisă este dată de existența domiciliului, în sensul legii penale, iar în cazul celei de-a doua infracțiuni, spațiul protejat este sediul unde o persoană juridică sau fizică desfășoară activitatea.

26. Pentru a stabili sensul sintagmei sediu unde o persoană juridică desfășoară activitatea s-a reținut că prezintă relevanță dispozițiile Codului civil. Astfel, conform dispozițiilor art. 25 alin. (3) din Codul civil, „persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și obligații civile”.

27. Totodată, elementele constitutive ale persoanei juridice sunt stabilite prin art. 187 din Codul civil care prevede că: „Orice persoană juridică trebuie să aibă o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu, afectat realizării unui anumit scop licit și moral, în acord cu interesul general”, iar calitatea de persoană juridică este reglementată prin art. 188 din Codul civil care statuează că „Sunt persoane juridice entitățile prevăzute de lege, precum și orice alte organizații legal înființate care, deși nu sunt declarate de lege persoane juridice, îndeplinesc toate condițiile prevăzute la art. 187”.

28. De asemenea, sediul persoanei juridice este reglementat prin dispozițiile art. 227 din Codul civil care prevăd că: „(1) Sediul persoanei juridice se stabilește potrivit actului de constituire sau statutului. (2) În funcție de obiectul de activitate, persoana juridică poate avea mai multe sedii cu caracter secundar pentru sucursalele, reprezentanțele sale teritoriale și punctele de lucru (...)”.

29. În consecință, prin raportare la textele de lege menționate, sediul persoanei juridice are în vedere mai multe ipoteze: în cazul unei persoane juridice de drept public, poate fi vorba de sediul unui organ al statului, al unei autorități, al unei instituții publice, al unei unități administrativ-teritoriale etc., iar în cazul unei persoane juridice de drept privat, poate fi vorba de sediul unei societăți, al unei organizații cooperatiste, al unui grup de interes economic, al unei asociații sau fundații, al unui sindicat etc.

30. Prin raportare la jurisprudența Curții Europene s-a constatat că noțiunea de sediu profesional nu trebuie interpretată extensiv, exemplele oferite în acest sens de către literatura de specialitate fiind: sediul central al unei bănci ori al unei filiale sau sucursale a acesteia, zona de birouri a unei societăți comerciale, un punct de lucru al unei societăți, vestiarul unei echipe de fotbal, o biserică etc. În literatura de specialitate se dau exemple de sedii în care nu se desfășoară viața privată societară, cum ar fi o magazie folosită doar pentru depozitarea unor bunuri ori depozitul de cauciucuri uzate al unei vulcanizări, cazuri în care nu poate fi vorba de sediu profesional.

31. Așadar, prin această incriminare se acordă o formă de protecție a vieții private, în componenta ei profesională, însă interpretarea potrivit căreia această formă de protecție a vieții private în componenta sa profesională nu are în vedere și spațiile în care se desfășoară activitatea economică, în componenta ei comercială, nu poate fi primită, atât timp cât spațiul comercial - punct de lucru al unei persoane juridice - nu este accesibil publicului în afara programului de lucru și, ca atare, pătrunderea fără drept într-un astfel de sediu aduce atingere relațiilor sociale ocrotite prin norma de incriminare reprezentată de art. 225 din Codul penal și, ca atare, de art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal.

32. De altfel, după pronunțarea hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Société Colas Est ș.a. c. Franței, în doctrina franceză s-a subliniat faptul că, pe cale jurisprudențială, instanța de la Strasbourg a consacrat „viața privată comercială” ce reprezintă o nouă etapă de evoluție ce a condus de la o „viață privată personală” la o „viață privată socială” (J.F. Renucci, *Traité de Droit Européen des droits de l’homme*). Ca atare, se apreciază că atât timp cât spațiul unde se desfășoară o activitate cu caracter comercial - punct de lucru al unei persoane juridice - nu este accesibil publicului în afara programului de lucru, iar în acest interval de timp în care accesul publicului este interzis se realizează o pătrundere fără drept într-un astfel de sediu suntem în prezența unei violări a sediului profesional, întrucât se aduce atingere vieții private societare protejate de lege.

33. B. Opinia potrivit căreia nu reprezintă sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal spațiul comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis

34. Relațiile sociale ocrotite prin reținerea violării de sediu profesional ca element circumstanțial agravant al infracțiunii de furt calificat sunt, conform denumirii capitolului IX din titlul I al Părții speciale a Codului penal (în care este inserat art. 225), cele care se referă la inviolabilitatea domiciliului și a vieții private, astfel ca incriminarea violării de sediu profesional și, respectiv, reținerea acesteia ca element circumstanțial agravant să constituie o formă de protecție a vieții private, în componenta ei profesională, iar nu a activității economice, în componenta ei comercială.

35. Din acest motiv, nu poate fi reținută violarea de sediu profesional în cazul pătrunderii fără drept, în afara programului de lucru, în spații comerciale în care accesul publicului este în general permis (cum ar fi incinta unor magazine), deoarece însuși faptul că acele spații sunt accesibile, iar nu restricționate, publicului se opune calificării lor ca locuri unde viața privată, în componenta ei profesională, trebuie să beneficieze de protecție.

36. Ca atare, un punct de lucru cu caracter exclusiv comercial al unei societăți, accesibil publicului, cum ar fi - spre exemplu - un magazin de vânzare a telefoanelor mobile, nu ar putea reprezenta sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal nici în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis.

37. În concluzie, noțiunea de sediu profesional trebuie interpretată restrictiv, iar menținerea unei juste proporții în definirea noțiunii de sediu profesional prin raportare la ipotezele protejate de art. 8 din Convenție contribuie și la delimitarea unui cadru previzibil a variantei agravate a furtului calificat care absoarbe violarea sediului profesional, în vederea evitării reținerii comiterii acestei infracțiuni ori de câte ori sunt sustrate bunurile unei persoane juridice.

IV. Punctele de vedere exprimate de către curțile de apel și instanțele judecătorești arondate

38. În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor judecătorești asupra chestiunii de drept supuse dezlegării. Au comunicat puncte de vedere asupra problemei de drept în discuție Curtea de Apel Alba Iulia, Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel București, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Cluj, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Târgu Mureș, Curtea de Apel Timișoara, care, după caz, au făcut referire și la opiniile unora dintre instanțele arondate.

39. Într-o primă opinie s-a susținut că spațiul comercial ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis - reprezintă sediul profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal.

40. În argumentare s-a susținut că infracțiunea de furt calificat, în varianta prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal, este o infracțiune complexă care absoarbe în conținutul său acțiuni care constituie infracțiunea de violare de domiciliu prevăzută de art. 224 din Codul penal și respectiv infracțiunea de violare de sediu profesional, prevăzută de art. 225 alin. (1) din Codul penal. Astfel, agravanta prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal se va reține ori de câte ori are loc pătrunderea într-un spațiu în care o persoană fizică sau o persoană juridică își desfășoară activitatea profesională, fără a se distinge după cum este vorba de birouri, magazine, depozite.

41. S-a arătat că activitatea profesională a persoanei juridice se bucură de o protecție juridică, aceasta nefiind una publică, ci intrând în sfera privată: sediul profesional este un atribut al unei persoane juridice și este inviolabil, persoana juridică fiind titularul unor drepturi proprii din categoria celor susceptibile de a fi subsumate dreptului la viața privată. Se susține că ceea ce ocrotește textul de lege nu este viața

privată a angajaților societății, ci viața societară a acesteia. Prin urmare, legiuitorul acordă protecție persoanei juridice în cadrul incriminării din art. 225 din Codul penal și, prin urmare, și în cadrul agravantei în discuție, fiind evident astfel că activitatea de ordin profesional a persoanei juridice face obiectul protecției acestei norme, în sfera dreptului la viața privată, respectiv a componentei private a activității sale profesionale.

42. Din această perspectivă s-a arătat că programul de lucru sau intervalul de timp în care își desfășoară activitatea persoana juridică și în care accesul publicului să fie permis nu are relevanță în reținerea sau nu a agravantei, interesând prin prisma sintagmei „fără drept”, din conținutul infracțiunii prevăzute de art. 225 alin. (1) din Codul penal. Singurul lucru relevant este desfășurarea „vieții societare”. Așadar, ori de câte ori se pătrunde într-un sediu profesional (de exemplu, punct de lucru al unei societăți comerciale), fără drept, se încalcă dreptul la viața privată societară.

43. Un alt argument este acela că, atâta vreme cât textul de lege nu face nicio distincție în ceea ce privește activitatea desfășurată în sediul profesional și protejată (că este comercială ori nu), nici în interpretarea noțiunii de „sediul profesional” nu se poate opera o partajare a spațiilor după cum se desfășoară sau nu o activitate comercială ori dacă există zone în care nu se desfășoară efectiv activitatea profesională (birourile angajaților, depozite etc.), dar și că, în situația în care în aceste spații se desfășoară doar activități adiacente pentru activitatea societară, nu este incidentă circumstanța agravantă a violării sediului profesional, întrucât destinația concretă dată acestor spații nu permite manifestări ale vieții private.

44. Tot în cadrul acestei opinii s-a mai susținut, plecând de la obiectul juridic special al infracțiunii reprezentat de protejarea domiciliului și a vieții private, că persoana juridică nu poate avea în sine viața privată, astfel că scopul normei este de a proteja viața privată a angajaților persoanei juridice. Prin urmare, pentru a stabili dacă punctul de lucru al unei persoane juridice în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis reprezintă sediu profesional în sensul normei prevăzute de art. 225 alin. (1) din Codul penal, trebuie văzut dacă angajații respectivei societăți desfășurau o parte a vieții private în acel spațiu. S-a apreciat că, în situația în care în acel spațiu de lucru nu este desfășurată o activitate specifică vieții private, elementele constitutive ale infracțiunii nu pot fi reținute. Acest element de stabilire a naturii punctului de lucru trebuie aplicat indiferent de intervalul de timp în care accesul publicului este permis.

45. S-a mai susținut că vătămarea vieții private societare este prezumată de legiuitor prin simpla comitere a elementului material, întrucât infracțiunea prevăzută de art. 225 din Codul penal este o infracțiune de pericol abstract. De asemenea, valoarea protejată în situația art. 225 din Codul penal este similară celei protejate în cazul domiciliului persoanei fizice, singura diferență fiind aceea că, în situația protejării domiciliului, textul de lege include și „locul împrejmuit” ținând de domiciliul, astfel cum este definit de art. 224 alin. (1) din Codul penal, aspect care nu este vizat expres și protejat în situația sediului profesional al persoanei juridice.

46. În raport cu regimul juridic al persoanelor juridice, s-a apreciat că, prin reglementarea infracțiunii prevăzute de art. 225 alin. (1) din Codul penal, legiuitorul nu a urmărit a realiza distincția prevăzută în

Legea societăților nr. 31/1990 între sediu, sucursală, punct de lucru și reprezentanță, asociind noțiunii de „sedii” orice spațiu în care persoana juridică își desfășoară activitatea profesională.

47. Mai mult, potrivit art. 43 alin. (1) și (3) din Legea nr. 31/1990, sucursalele, punctele de lucru și reprezentanțele societăților constituie „sedii secundare” ale persoanei juridice. Astfel, „sediile” în care persoana juridică își desfășoară activitatea profesională pot fi atât cel principal (ce constituie și atributul de identificare al persoanei juridice), cât și sediile secundare prevăzute de art. 43 alin. (1) și (3) din Legea nr. 31/1990.

48. În susținerea acestui punct de vedere s-a arătat că textul de lege nu face nicio distincție în ceea ce privește activitatea desfășurată în sediul profesional și protejată (că este comercială ori nu), nici în interpretarea noțiunii de „sediul profesional” nu se poate opera o partajare a spațiilor după cum se desfășoară sau nu o activitate comercială ori dacă există zone în care nu se desfășoară efectiv activitatea profesională (birourile angajaților, depozite etc.).

49. În opinia contrară s-a susținut că spațiul comercial, punct de lucru al unei persoane juridice, nu poate fi considerat sediu profesional, în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal, în măsura în care nu se identifică elemente concrete prin care acțiunea făptuitorului să fi adus atingere vieții private a angajaților ori a persoanei juridice, în sensul protejat de legiuitor și de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

50. În susținerea opiniei s-a arătat că, astfel cum rezultă din Expunerea de motive a Codului penal, incriminarea faptei prevăzute de art. 225 [absorbită în art. 229 alin. (1) lit. b) din Codul penal], legiuitorul a avut în vedere faptul că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, și sediul persoanei juridice sau sediul profesional al persoanei fizice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenție. S-a reținut că, în jurisprudența sa, Curtea a abordat o concepție extensivă asupra noțiunii de „domiciliu”, care include și localurile profesionale, fără însă a trata problema sediului profesional al persoanei juridice într-o manieră profund independentă față de persoana fizică, față de viața privată a individului, angajat în cadrul persoanei juridice.

51. În esență, se impune a se determina, în fiecare caz concret, gradul de manifestare a vieții private a angajaților sau a vieții private societare, în spațiul în care s-a pătruns, fără drept, pentru a decide dacă s-a afectat, în mod concret, sentimentul de siguranță și de intimitate protejat de textul de lege. Introducerea acestui element circumstanțial agravant vizează protecția vieții private, în componenta ei profesională, iar nu a activității economice, în componenta ei comercială, apreciindu-se că noțiunea de sediu profesional trebuie interpretată restrictiv în vederea menținerii unei juste proporții și a delimitării unui cadru previzibil a variantei agravate a infracțiunii de furt calificat care absoarbe violarea sediului profesional, pentru evitarea reținerii comiterii acestei infracțiuni ori de câte ori sunt sustrase bunurile unei persoane juridice.

52. Astfel, ceea ce ocrotește textul de lege, care incriminează, ca fiind mai gravă, infracțiunea de „furt” comisă prin violarea sediului profesional, respectiv art. 229 alin. (2) lit. b) teza a II-a din Codul penal, este viața societară a persoanelor juridice, iar aplicarea automată a agravantei în discuție ar aduce atingere obiectivului protecției oferite de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

53. Din acest motiv, nu ar putea fi reținută violarea de sediu profesional în cazul pătrunderii fără drept, în afara programului de lucru, în spații comerciale în care accesul publicului este în general permis (cum ar fi incinta unor magazine), deoarece însuși faptul că acele spații sunt accesibile, iar nu restricționate publicului, se opune calificării lor ca locuri unde viața privată, în componenta ei profesională, trebuie să beneficieze de protecție. Ca atare, un punct de lucru cu caracter exclusiv comercial al unei societăți, accesibil publicului, cum ar fi, spre exemplu, un magazin de vânzare a telefoanelor mobile, nu ar putea reprezenta sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal nici în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis.

V. Opinia specialiștilor consultați

54. În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

55. V.1. Departamentul de Drept penal, Facultatea de Drept a Universității din București a susținut că punctul de lucru al unei persoane juridice, în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis, constituie sediu profesional în înțelesul art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal și art. 225 din Codul penal, rațiunea incriminării ținând și de protejarea vieții private societare, concept diferit de viața privată a persoanelor fizice care își desfășoară activitatea în cadrul persoanei juridice.

56. În opinia formulată s-a arătat că abordările diferite în legătură cu infracțiunea de violare a sediului profesional (care se răsfrâng și asupra infracțiunilor în care violarea sediului este absorbită - cum ar fi furtul calificat) provin din înțelegerea greșită a rațiunii incriminării, care pornește de la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (înțelegere pe care o manifestă, de altfel, și legiuitorul). Din reglementarea existentă rezultă totuși că legiuitorul a dorit să acorde o protecție sediului, întrucât într-un astfel de spațiu se desfășoară activitatea profesională. Sediul este protejat și dacă îi aparține unei persoane juridice, și dacă forma de organizare nu dă naștere unei entități cu personalitate juridică.

57. Opinia în sensul că obiectul juridic al infracțiunii de violare a sediului profesional îl reprezintă protecția exclusivă a persoanei fizice nu poate fi corectă.

58. Astfel, în susținerea acestei opinii a fost invocată jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele Niemietz c. Germaniei și Leveau și Fillon c. Franței, însă invocarea acestora pentru explicarea reglementării conținute în art. 225 din Codul penal este eronată. Convenția stabilește, într-adevăr, drepturi în favoarea particularilor, printre care se numără și dreptul la respectarea vieții private. Noțiunea de „domiciliu” - componentă a vieții private protejate de art. 8 din Convenție - a fost interpretată extensiv în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar această interpretare nu se realizează în scopul extinderii represiunii penale, ci al creșterii protecției despre care s-a amintit. O astfel de protecție sporită este necesară în special pentru a ocroti particularii de acțiunile abuzive ale statului, o dovadă în plus fiind faptul că situațiile de fapt de la care au pornit cauzele în fața Curții Europene a Drepturilor Omului aveau la bază percheziții desfășurate de autoritățile naționale. Altfel spus, dacă o persoană fizică sau juridică se plânge în fața Curții Europene a Drepturilor Omului de încălcarea art. 8 de către stat, Curtea interpretează noțiunea de „domiciliu” în sens larg, astfel încât să includă și sediile persoanelor juridice, potrivit celor arătate anterior. Procedând astfel, Curtea nu obligă

însă statele să recunoască o infracțiune în situația în care un alt particular încalcă sediul persoanei juridice și ar fi greșit să se explice o astfel de infracțiune, atunci când ea există, pornind de la aceste fundamente. De altfel, dacă ar fi fost așa, ar fi însemnat că infracțiunea de violare de domiciliu (art. 224 din Codul penal) era suficientă pentru a acoperi și situațiile în care pătrunderea avea loc într-un sediu profesional, pentru că noțiunea de „domiciliu” poate include și sediul profesional.

59. Un al doilea argument în susținerea acestei opinii constă în plasarea textului de lege în titlul destinat exclusiv infracțiunilor contra persoanei fizice. Argumentul nu poate fi primit. Chiar dacă, într-adevăr, infracțiunile contra persoanei se refereau inițial doar la persoanele fizice - din momentul în care acestea erau născute - nimic nu împiedică legiuitorul să extindă sfera destinatarii acestui titlu și la alte categorii de persoane (de exemplu, fătul - pentru infracțiunile prevăzute la art. 201 și 202 din Codul penal, persoana juridică - pentru infracțiunea prevăzută la art. 225 din Codul penal).

60. În al treilea rând, s-a arătat că, dacă legiuitorul ar fi dorit aplicarea textului prin simpla raportare la deținerea unui imobil de către o persoană juridică sau la calificarea unui spațiu ca sediu din punct de vedere comercial, ar fi utilizat o altă sintagmă precum „orice pătrundere în spațiile deținute de o persoană juridică”. Textul de lege este suficient de clar, făcând vorbire asupra pătrunderii în oricare din sediile în care o persoană fizică sau o persoană juridică își desfășoară activitatea. Prin urmare, nu este avut în vedere orice imobil deținut de o persoană juridică, ci doar acele imobile în care aceasta desfășoară o activitate care implică aspecte private și în care se desfășoară o veritabilă viață privată a societății.

61. În fine, un alt argument vizează faptul că, în reglementarea infracțiunii de violare de domiciliu, se are în vedere funcționalitatea efectivă a spațiului, iar nu simpla deținere a unui imobil; dacă s-ar interpreta art. 225 din Codul penal în sens extensiv, sediul ar fi protejat mai mult decât domiciliul, deci persoanele juridice ar fi protejate mai mult decât persoanele fizice.

62. Opinia conform căreia obiectul juridic al infracțiunii de violarea sediului profesional îl reprezintă protecția sediului persoanei juridice a fost susținută cu argumentele prezentate în continuare.

63. Astfel, obiectul juridic al infracțiunii prevăzute de art. 225 din Codul penal constă în dreptul la respectarea sediului profesional, fie al persoanei fizice, fie al persoanei juridice. În susținerea acestei opinii, s-au invocat dispozițiile Codului penal care nu menționează că se referă doar la persoana fizică, fiind de conceput ca legiuitorul să extindă noțiunea de „persoană” și la făt (art. 202 din Codul penal), persoana juridică și chiar la entități fără personalitate juridică (art. 225 din Codul penal).

64. Textul de lege vorbește despre „oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională”. Este evident că legiuitorul a ales să protejeze atât dreptul persoanelor juridice la inviolabilitatea sediului, cât și cel al persoanelor fizice care desfășoară o activitate profesională sub forma unei entități care nu este persoană juridică (de exemplu, un cabinet de avocat). Dacă legiuitorul ar fi ales să nu protejeze decât viața privată a persoanelor fizice la locul de muncă, atunci textul de lege ar fi vorbit despre pătrunderea în orice spațiu în care persoana fizică își desfășoară activitatea profesională, referirea la persoana juridică fiind inutilă. Reglementând infracțiunea de

această manieră, legiuitorul a vrut să protejeze inclusiv viața privată a persoanei juridice, adică dreptul acesteia la inviolabilitatea activității profesionale.

65. Interpretând obiectul juridic al infracțiunii de violarea sediului profesional prin prisma art. 8 din Convenție, în sensul în care această interpretare a fost expusă în cadrul primei opinii, se tinde la negarea unei vieți private autonome a persoanei juridice. Susținătorii acestei opinii reduc viața privată a persoanei juridice (cel puțin din punct de vedere penal) la viața privată a persoanelor fizice care își desfășoară activitatea în cadrul celei dintâi ori care ar putea fi în orice mod afectate prin actul de intruziune.

66. Este, într-o anumită măsură, firească reticența de a recunoaște persoanei juridice un drept care a fost, în mod tradițional, doar al persoanei fizice și care pare a fi strâns legat de activitatea umană, însă este evident că vechile paradigme s-au modificat, iar persoanele juridice trebuie tratate, inclusiv din punct de vedere penal, asemenea persoanelor fizice. Acest aspect se impune cu atât mai mult cu cât art. 225 din Codul penal prevede, în mod literal, că persoana juridică este cea protejată, astfel că nu este necesar un efort deosebit de interpretare (nu este vorba de o interpretare evolutivă), iar riscul de analogie în defavoarea inculpatului este inexistent.

67. Sensul noțiunii de „sediul profesional” - Codul penal nu cuprinde o definiție a noțiunii de „sediul”. În acest caz, potrivit art. 34 alin. (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 139 din 31 martie 2000), „dacă o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește prin actul normativ ce le instituie, în cadrul dispozițiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv, și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie”.

68. Având în vedere că, în conformitate cu art. 2 alin. (2) din Codul civil, acesta constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale, sediul materiei pentru sediile persoanelor juridice îl reprezintă art. 227 din acest act normativ. În materia societăților comerciale, dispozițiile se completează cu art. 7 și 8 din Legea societăților nr. 31/1990 (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.066 din 17 noiembrie 2004).

69. Rezultă așadar că intră în noțiunea de „sediul” atât sediul principal, cât și sediile secundare ale unei persoanei juridice (fiind invocată în acest sens Decizia penală nr. 850/P din data de 17 octombrie 2019 a Curții de Apel Constanța). În practica judiciară, noțiunea de sediul profesional al persoanei juridice este interpretată foarte larg, reținându-se această infracțiune în cazul pătrunderii fără drept într-un punct de lucru (Decizia penală nr. 1.045 din 14 august 2019 a Curții de Apel București - Secția a II-a penală), într-un penitenciar (Sentința penală nr. 1.905 din 19 octombrie 2016 a Judecătoriei Focșani), în zona securizată a unui aeroport (Decizia penală nr. 815/A/2017 a Curții de Apel Cluj), într-un sediul de poliție (Sentința penală nr. 192 din 7 noiembrie 2019 a Judecătoriei Salonta), în camera de gardă a unui spital (Sentința penală nr. 55 din 12 mai 2016 a Judecătoriei Sebeș), în cancelaria unei școli (Sentința penală nr. 1.220 din 2 octombrie 2018 a Judecătoriei Vaslui) etc.

70. Prin urmare, sediul profesional include atât sediul principal, cât și sediile secundare, deci inclusiv punctele de lucru. Rațiunea protecției este așadar aceea că în astfel de spații există documente, tehnologii, informații, echipamente etc. care trebuie protejate față de intruziunile terților, chiar mai înainte ca asemenea intruziuni să dea naștere unor alte infracțiuni (de exemplu, furt, distrugere, concurență neloială etc.). Toate aceste aspecte fac parte din sfera vieții private societare, înțeleasă ca dreptul oricărei entități de a decide cum și în ce mod să aducă la cunoștința publicului aspectele legate de desfășurarea activității sale.

71. Este, așadar, indiferent dacă pătrunderea are loc în timpul programului de lucru sau în afara acestuia, obiectul juridic al infracțiunii fiind afectat în toate împrejurările.

72. Observând cu atenție titlul capitolului din care face parte infracțiunea, este lesne de înțeles că infracțiunea nu este una contra domiciliului (întrucât acesta este acoperit de art. 224 din Codul penal), ci una contra vieții private, în sensul arătat mai sus. Astfel explicată, infracțiunea se va aplica în cazul pătrunderii în toate acele spații în care o persoană fizică sau juridică își desfășoară activitatea, în funcție de specificul acesteia.

73. V.2. Departamentul de Drept penal, Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, în punctul de vedere formulat, a susținut că întrebarea este inadmisibilă, având în vedere că oferirea unui răspuns necesită o analiză concretă a fiecărui caz în parte, neputând fi oferit un răspuns cu titlu general.

74. Astfel, analizând rațiunea incriminării (violarea sediului profesional ce intră în infracțiunea complexă de furt calificat prin violare de domiciliu sau sediu profesional) și valoarea socială protejată, coroborat cu elementele de tipicitate ale normei se observă că soluția la problema supusă dezlegării depinde întotdeauna de elementele particulare ale stării de fapt.

75. Norma de incriminare a violării sediului profesional protejează viața privată a unei persoane (persoană fizică sau o persoană juridică) din perspectiva inviolabilității locurilor în care aceasta își desfășoară în concret activitatea profesională. Dreptul la „viață privată” al persoanei juridice se formează din cumularea drepturilor la viață privată ale persoanelor fizice care își desfășoară activitatea într-un anumit sediu profesional (S. Bogdan, D.A. Șerban, Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției, ed. a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 428).

76. Așadar, raportat la rațiunea incriminării faptei și valoarea socială protejată de către aceasta, infracțiunea de violare a sediului profesional protejează inviolabilitatea locațiilor în care, prin activitatea profesională desfășurată, se poate discuta despre exercițiul dreptului conferit de art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului.

77. O asemenea interpretare derivă din poziționarea infracțiunii de violare a sediului profesional în Codul penal. Astfel, se observă că legiuitorul a înțeles să incrimineze această faptă în capitolul Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private din titlul Infracțiuni contra persoanei, sugerând așadar că norma de incriminare dorește să protejeze componenta de viață privată a unei persoane fizice la locul

de muncă. Prin urmare, dacă într-o speță concretă autorul pătrunde într-un spațiu comercial al unei persoane juridice, în care însă nu își desfășoară în concret viața privată nicio persoană fizică, chiar dacă accesul publicului nu ar fi permis la momentul pătrunderii, nu este incidentă norma de incriminare a violării sediului profesional.

78. În măsura în care legiuitorul român, asemănător legiuitorului german, ar fi incriminat infracțiunea de violare a sediului profesional în cadrul infracțiunilor prin care se aduce atingere ordinii publice (regulilor de conviețuire socială), nu se consideră că necesitatea identificării lezării unui drept la viață privată al unei persoane fizice ar mai fi fost necesară pentru reținerea infracțiunii de violare a sediului profesional.

79. Pe de altă parte, în cazul infracțiunii de violare de domiciliu, nu orice imobil aflat în proprietatea unei persoane poate intra în noțiunea de domiciliu în sensul legii penale. Dacă s-ar aprecia că infracțiunea de violare a sediului profesional protejează orice spațiu al unei persoane juridice (independent de identificarea exercitării unui drept la viață privată în acel spațiu), legea penală ar ajunge să ofere o protecție mai mare inviolabilității sediului persoanei juridice decât inviolabilității domiciliului unei persoane fizice.

80. Prin urmare, având în vedere că atât infracțiunea de violare de domiciliu, cât și infracțiunea de violare a sediului profesional sunt plasate de către legiuitor în același capitol și același titlu al Codului penal, s-a susținut că voința legiuitorului a fost ca în cazul ambelor infracțiuni să fie protejată și o componentă a dreptului la viață privată, nefiind posibilă extinderea protecției penale în cazul infracțiunii de violare a sediului profesional mai mult decât în cazul infracțiunii de violare de domiciliu.

81. Totodată, din perspectiva dreptului comparat, s-a arătat că și în Codul penal din Portugalia (această legislație fiind chiar prima sursă de inspirație pe care legiuitorul român a indicat-o în Expunerea de motive din perspectiva art. 225 din Codul penal) fapta de violare a sediului profesional este incriminată în capitolul aferent infracțiunilor contra vieții private. Având în vedere aceste aspecte, în jurisprudența din Portugalia s-a arătat că „Infracțiunea de pătrundere într-un loc închis publicului nu este o infracțiune împotriva proprietății, ci o infracțiune împotriva persoanelor, care urmărește, de asemenea, să protejeze intimitatea personală la care are dreptul fiecare cetățean” (Hotărârea Curții de Apel din Lisabona, RL/26 martie 2015).

82. În raport cu argumentația ce precede, s-a concluzionat în sensul că inclusiv legiuitorul a dorit ca incriminarea faptei de violare a sediului profesional să fie aplicată doar în cazul locațiilor în care, prin activitatea profesională desfășurată, se poate discuta despre exercițiul dreptului conferit de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

83. Din perspectiva elementelor de tipicitate, legiuitorul român prevede că actul de executare trebuie să aibă în vedere pătrunderea în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională (ori refuzul de a părăsi aceste locuri). Având în vedere noțiunea generală de „sediul în care o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională”, în conținutul acesteia ar putea intra o multitudine de locații concrete. Totuși, pentru a nu extinde aplicarea normei dincolo de rațiunea avută în vedere de legiuitor, s-a apreciat necesar ca în fiecare speță particulară să fie analizat în ce măsură spațiul respectiv oferă o protecție a vieții private a unei persoane fizice.

84. În concluzie, având în vedere că în procedura pronunțării unei hotărâri prealabile privind dezlegarea unor chestiuni de drept întrebarea adresată de către instanță trebuie să privească interpretarea în abstracto a unor dispoziții legale determinate, respectiv o dezlegare cu valoare de principiu, iar nu rezolvarea unor chestiuni ce țin de particularitățile cauzei, s-a susținut că întrebarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție este inadmisibilă.

VI. Punctul de vedere exprimat de Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția judiciară

85. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în punctul de vedere transmis, a susținut că sunt întrunite elementele de tipicitate ale infracțiunii de violare a sediului profesional [inclusiv în cazul absorbirii acestei infracțiuni în variantele agravate ale infracțiunilor de furt calificat și tâlhărie calificată, prevăzute de art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal și art. 234 alin. (1) lit. f) din același cod], în situația pătrunderii unei persoane private, fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională, în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis.

86. Infracțiunea de furt calificat comisă prin violare de domiciliu sau sediu profesional reprezintă o infracțiune complexă creată prin voința legiuitorului noului Cod penal, în scopul clarificării unor controverse doctrinare și jurisprudențiale ce existau cu privire la încadrarea juridică corectă în ipoteza în care furtul calificat era comis prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate sau mincinoase, suprapunându-se astfel cu violarea de domiciliu.

87. Având în vedere că infracțiunea complexă reglementată de art. 229 alin. (2) lit. a) din Codul penal prevede ca element circumstanțial agravant violarea sediului profesional, acest element nu poate fi interpretat în altă modalitate decât cea în care este interpretată infracțiunea de sine stătătoare prevăzută de art. 225 din Codul penal.

88. În plus, prin reglementarea acestei noi infracțiuni, s-a dat eficiență jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, care, în baza art. 8 din Convenție a extins protecția domiciliului de la sfera privată la sfera profesională.

89. Chiar dacă întrebarea care face obiectul prezentei solicitări de dezlegare a unei probleme de drept vizează o situație aparent particulară (legată de existența unui spațiu comercial), analizând în mod general și la nivel de principiu această solicitare, se constată că, în esență, este vizată situația în care există o pătrundere fără drept a unei persoane private într-un spațiu profesional deschis publicului care aparține unor persoane fizice ori persoane juridice (de drept public sau privat), însă, într-o perioadă de timp în care accesul vizitatorilor este interzis.

90. Din perspectiva infracțiunii de violare a sediului profesional, aceasta presupune, din punct de vedere obiectiv, o pătrundere fără drept în sediul profesional al unei persoane juridice sau fizice sau, după caz, refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite. Obiectul juridic special al acestei infracțiuni este dat de relațiile sociale referitoare la protecția inviolabilității sediului profesional și a dreptului la viață

privată societară al persoanei juridice, respectiv al unei entități care nu are personalitate juridică. Totodată este protejată și viața privată a angajaților respectivelor entități.

91. Analizând infracțiunea de violarea sediului profesional, reiese că *verbum regens*, strict raportat la prezenta problemă de drept, constă într-o acțiune de pătrundere fără drept într-un sediu unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea.

92. La fel ca și în cazul infracțiunii de violare de domiciliu, pentru a exista o pătrundere, fără drept, este necesar ca această acțiune să aibă loc în lipsa consimțământului persoanelor care folosesc respectivul spațiu sau prin vicierea acestui consimțământ.

93. Astfel, nu se poate prezuma existența unui consimțământ cu privire la pătrunderea în respectivul spațiu într-o perioadă de timp în care accesul publicului este interzis, neavând relevanță nici motivul pentru care a fost dispusă această restricție (închiderea firească a sediului pentru perioada de noapte, zile libere săptămânale sau sărbători legale sau situații excepționale).

94. Situația este similară, în cazul în care pătrunderea după orele de program are loc prin vicierea consimțământului reprezentantului entității respective sau al unui angajat al acesteia (de exemplu prin invocarea calității mincinoase de angajat al unei companii care livrează gaze naturale). De asemenea, nu are relevanță faptul că la momentul pătrunderii în sediu se aflau sau nu angajați ai respectivei entități, în condițiile în care activitatea profesională nu se suprapune în mod obligatoriu cu programul de acces al publicului, existând și situații în care în respectiva locație se află în permanență angajați (de exemplu, în cazul pazei asigurate în mod continuu).

95. Mai mult, se impune a se mai arăta că ulterior terminării programului cu publicul poate continua viața profesională, într-un mod specific entităților care nu au un astfel de program, iar în această perioadă angajații interacționează doar cu colegii sau cu alte persoane implicate în activitatea societății și se bucură de intimitatea specifică unei vieți profesionale obișnuite, a cărei protecție este unanim recunoscută de practica și doctrina de specialitate.

96. O altă interpretare ar putea conduce la dispunerea unor soluții diferite, în situația pătrunderii unei persoane private, fără drept, în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis, în raport cu prezența sau lipsa oricărui angajat de la respectiva locație, aspecte extrinseci acțiunii prohibite de norma de incriminare.

97. În ceea ce privește noțiunea de sediu, legiuitorul nu face nicio distincție între diversele sedii sau puncte de lucru în care o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională. Astfel, sintagma „oricare din sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională” are un conținut deosebit de larg, acoperind toate spațiile în care o persoană juridică își desfășoară activitatea, iar o interpretare doctrinară și judiciară restrictivă a acestui text ar contraveni sensului pe care legiuitorul noului Cod penal a vrut să îl dea noțiunii.

98. Conform art. 227 din Codul civil „sediul persoanei juridice se stabilește potrivit actului de constituire sau statutului”. În plus, „în funcție de obiectul de activitate, persoana juridică poate avea mai multe sedii

cu caracter secundar pentru sucursalele, reprezentanțele sale teritoriale și punctele de lucru“. Aceste dispoziții se completează cu art. 7 și art. 8 din Legea societăților comerciale nr. 31/1990, potrivit cărora sediile secundare sunt constituite din „sucursale, agenții, reprezentanțe sau alte asemenea unități fără personalitate juridică“. Din analiza acestor norme reiese că noțiunea de sediu acoperă atât sediul principal, cât și sediile secundare ale unei persoane juridice. Raportat la toate aceste noțiuni, trebuie subliniat că legea penală nu face distincție între sediile sociale, sediile secundare sau punctele de lucru, folosind, așa cum s-a subliniat mai sus, sintagma „oricare dintre sediile“.

99. Având în vedere aceste aspecte, dar și practica judiciară, s-a concluzionat în sensul că noțiunea de sediu profesional include și punctele de lucru, precum magazinele de desfacere.

100. Un alt argument este acela că infracțiunea prevăzută de art. 225 din Codul penal face parte din capitolul intitulat „Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private“. Dat fiind că domiciliul este protejat expres prin incriminarea violării de domiciliu la art. 224, și celelalte infracțiuni din cuprinsul capitolului, respectiv violarea sediului profesional, violarea vieții private și divulgarea secretului profesional, au în vedere protejarea sferei vieții private a individului. Ținând cont de acest aspect este firesc ca orice pătrundere într-un sediu profesional să fie privită ca o interferență cu viața privată a persoanelor juridice sau fizice vătămate.

101. Nu în ultimul rând, s-a susținut că din modul în care a fost reglementată infracțiunea de violare a sediului profesional rezultă că aceasta este o infracțiune de pericol abstract, vătămarea vieții private fiind prezumată de legiuitor prin simpla comitere a elementului material.

102. Cu referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a precizat că aceasta protejează dreptul la domiciliu care este un concept autonom și prin care „se înțelege și locul în care o persoană își desfășoară activitatea cotidiană în mod constant și continuu“. Noțiunea de domiciliu a fost extinsă și asupra „sediului profesional“ (Cauza Niemietz c. Germaniei, paragrafele 29-31), precum și asupra „sediilor sociale, filialelor sau al altor sedii profesionale ale unei societăți“ (Cauza Société Colas Est ș.a. c. Franței, paragraful 41). Această protecție a domiciliului a fost analizată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în contextul existenței unor ingerințe din partea autorităților publice, ceea ce echivalează cu efectele verticale ale protecției oferite de art. 8 din Convenție. Astfel, în jurisprudența Curții au fost identificate ca reprezentând ingerințe în exercitarea acestui drept: distrugerea domiciliului, refuzul autorizării persoanei dislocate să se întoarcă la domiciliul ei, percheziția, vizite efectuate de polițiști la magazinul unei persoane, ocuparea și deteriorarea unei proprietăți, diseminarea unor fotografii din interiorul unei case, o decizie de expropriere sau luarea unor măsuri de amenajare în domeniul urbanismului. Din acest motiv, Curtea a fost riguroasă și a acordat o mare importanță noțiunii de domiciliu pe care a extins-o pe cale jurisprudențială dincolo de sfera vieții private personale și sociale, cuprinzând și viața privată profesională. Totuși, protecția domiciliului funcționează și pe orizontală, în relațiile dintre particulari, și are în vedere adoptarea de către autoritățile naționale a unor măsuri pozitive destinate să asigure respectarea acestui drept (cauzele Surugiu c. României, paragraful 59, Novoseletskiy c. Ucrainei, paragraful 68). Incriminarea de către legiuitorul român a infracțiunii distincte de violare a sediului profesional și a variantelor agravate care o includ se înscrie în categoria obligațiilor pozitive pe care statul le are în baza respectării dreptului la domiciliu, ce reiese din art. 8 din Convenție,

în situația în care încălcarea ar proveni din partea unei persoane private. Așa cum reiese însă din jurisprudența Curții referitoare la art. 8 din Convenție, marja de apreciere a statelor este mai mare, pe orizontală în cazul în care eventualele încălcări ar putea proveni din partea unor persoane private.

103. Așadar, aspectele ce trebuie avute în vedere pentru a reține infracțiunea prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal trebuie să vizeze interacțiunea făptuitorului cu spațiul privat al victimei. Dacă în cazul domiciliului, fie el în sens restrâns sau extins, așa cum îl definește Curtea Europeană a Drepturilor Omului, lucrurile sunt clare și vătămarea este implicită odată ce o persoană străină pătrunde fără drept în interiorul acestuia, s-ar putea argumenta că nu același lucru se poate susține și despre sediul profesional, unde ceea ce contează este ca în spațiul respectiv victima (persoană juridică sau persoană fizică) să își desfășoare efectiv activitatea societară sau activitatea profesională de zi cu zi. Practic, în aceste ipoteze, legiuitorul protejează nu doar sediile, ci și orice loc în care persoanele fizice sau juridice își desfășoară activitatea profesională, îmbunătățindu-se astfel, considerabil, protecția persoanei la locul de muncă. Ca atare, singura condiție cerută de lege este ca persoana fizică sau juridică să își desfășoare efectiv și constant activitatea în locul în care s-a pătruns fără drept.

104. Având în vedere toate argumentele expuse mai sus s-a concluzionat în sensul că sediul profesional beneficiază, în conformitate cu exigențele legiuitorului penal român, de aceeași protecție ca și domiciliul, un alt argument în acest sens fiind și cuantumul identic al sancțiunilor prevăzute de art. 224 și 225 din Codul penal. Coroborând toate argumentele invocate mai sus, s-a susținut că răspunsul la întrebarea formulată trebuie să ia în considerare îndeosebi faptul că legiuitorul penal român a dorit să acorde o protecție sporită sediului profesional fără a lăsa loc nuanțelor. Pe cale de consecință, s-a apreciat că este nerelevant dacă pătrunderea are loc în timpul programului de lucru sau în afara acestuia. În oricare din ipoteze sfera relațiilor privind viața privată societară este vătămată.

VII. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

105. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că drepturile garantate de art. 8 din Convenție pot include dreptul la respectarea sediului social al unei societăți, al sucursalelor sau al altor spații comerciale ale unei societăți.

106. Astfel, în Cauza Niemietz c. Germaniei din data de 16 decembrie 1992 (Cererea nr. 13.710/88)

29. Curtea consideră că nu este nici posibil, nici necesar să se urmărească definirea exhaustivă a noțiunii de «viață privată». Cu toate acestea, ar fi prea restrictiv să o limităm la un «cerc intim» în care fiecare își poate duce viața personală așa cum dorește și să excludă complet lumea din afara acestui cerc. Respectul pentru viața privată trebuie să cuprindă, într-o oarecare măsură, dreptul individului de a forma și dezvolta relații cu semenii săi. În plus, nu pare să existe niciun motiv în principiu pentru a considera acest mod de a înțelege noțiunea de «viață privată» ca excluzând activitățile profesionale sau comerciale: la urma urmei, în munca lor, majoritatea oamenilor au multe, dacă nu chiar maxim, oportunități de a-și consolida legăturile cu lumea exterioară. Un fapt, evidențiat de Comisie, confirmă acest lucru: în ocupațiile cuiva, nu putem dezlega întotdeauna ceea ce intră în domeniul profesional de ceea ce se încadrează în afara acestuia. În special, sarcinile unui membru al unei profesii liberale pot

constitui un element al vieții sale într-o măsură atât de mare încât este imposibil de spus în ce calitate acționează la un moment dat.

Mai mult, ar exista riscul de tratament inegal dacă beneficiul articolului 8 (art. 8) ar fi refuzat pe motiv că măsura denunțată vizează doar activități profesionale: protecția ar continua să joace în favoarea unui individ ale cărui activități profesionale și neprofesionale se împletesc într-o asemenea măsură încât nu există nicio modalitate de a le separa. Până în prezent, Curtea nu a făcut o asemenea distincție: a constatat o ingerință în viața privată chiar și atunci când interceptările telefonice priveau și comunicații comerciale (hotărârea Huvig împotriva Franței din 24 aprilie 1990, seria A nr. 176-B, p. 41); deoarece o percheziție a vizat exclusiv activități comerciale, nu a atras niciun argument pentru a considera articolul 8 inaplicabil (hotărârea Chappell împotriva Regatului Unit din 30 martie 1989).

30. În ceea ce privește cuvântul «home», care apare în textul în limba engleză al articolului 8, este acceptat în anumite state contractante, inclusiv Germania că acesta se extinde la spațiile comerciale. O astfel de interpretare este, de asemenea, pe deplin conformă cu versiunea franceză: termenul «domiciliu» are o conotație mai largă decât «casa» și poate include, de exemplu, biroul unui membru al unei profesii liberale.

Și aici poate fi dificil să faci distincții precise: poți desfășura activități legate de o profesie sau de afaceri de acasă și activități personale din biroul sau din spațiul comercial. Dacă am atribui un sens restrâns termenilor «casă» și «domiciliu», am putea crea așadar același pericol de tratament inegal ca și noțiunii de «viață privată».

31. Mai general, interpretarea cuvintelor «viață privată» și «casă» ca incluzând anumite spații sau activități profesionale sau comerciale ar îndeplini obiectul și scopul esențial al articolului 8: să protejeze individul împotriva ingerinței arbitrare a autorităților publice (a se vedea, de exemplu, Hotărârea Marckx împotriva Belgiei din 13 iunie 1979, p. 15, alin. 31). Statele contractante nu ar fi restricționate în mod nejustificat deoarece și-ar păstra, în măsura autorizată de paragraful 2 al articolului 8, dreptul lor de «ingerință» și acest drept ar putea avea o anvergură mai mare pentru spațiile profesionale sau comerciale ori activități profesionale decât ar fi cazul.

107. În Cauza Société Colas Est și alții c. Franței din data de 16 aprilie 2002 (Cererea nr. 37.971/97) s-a reținut:

41. [...] Pe baza interpretării sale dinamice a Convenției, Curtea consideră că a sosit momentul să se considere că, în anumite circumstanțe, drepturile garantate de articolul 8 din Convenție pot fi interpretate ca incluzând dreptul la respectarea sediului social al unei societăți, a sucursalelor sau a altor spații comerciale (a se vedea, mutatis mutandis, Niemietz, p. 34, § 30).

42. În speță, Curtea observă că, în cadrul unei anchete administrative de angajare, funcționari din cadrul DGCCRF s-au deplasat la sediile și sucursalele societăților reclamante pentru a sechestra câteva mii de documente. Ea observă că Guvernul nu a contestat că a existat ingerință în dreptul societăților reclamante la respectarea locuinței lor (a se vedea paragraful 32 de mai sus), deși a susținut că societățile nu puteau pretinde un drept la protecția spațiilor lor comerciale «cu atâta forță pe cât ar

putea o persoană în raport cu adresa sa profesională sau comercială» (a se vedea paragraful 30 de mai sus) și că, în consecință, dreptul de a interveni «ar putea fi mai deplin».

108. În Cauza Buck c. Germaniei din data de 28 aprilie 2005 (Cererea nr. 41.604/98) s-a reținut:

31. Curtea subliniază că, după cum a susținut în repetate rânduri, noțiunea de «casă» din articolul 8 § 1 nu cuprinde doar locuința unei persoane fizice. Acesta reiterează că cuvântul «domiciliu» din versiunea franceză a articolului 8 are o conotație mai largă decât cuvântul «acasă» și se poate extinde, de exemplu, la biroul unei persoane profesioniste. În consecință, «casa» trebuie interpretată ca incluzând și sediul social al unei societăți conduse de o persoană fizică și sediul social al unei persoane juridice, sucursale și alte sedii comerciale (a se vedea, printre altele, Chappell împotriva Regatului Unit, hotărârea 30 martie 1989, seria A nr. 152-A, p. 12-13, § 26, și p. 21-22, § 51, Hotărârea Niemietz din 16 decembrie 1992, seria A nr. pp. 33-34, §§ 29-31 și Société Colas Est și alții împotriva Franței, nr. 37.971/97, §§ 40-41, CEDO 2002-III).

32. În speță, percheziția și sechestrul dispuse de Judecătoria Bad Urach au vizat sediul rezidențial al reclamantului și sediul comercial al societății cu răspundere limitată deținută și administrată de acesta. Curtea, având în vedere constatările sale de mai sus, concluzionează că, în ceea ce privește ambele premise, a existat o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea locuinței sale.

VIII. Opinia judecătorului-raportor

109. Soluția propusă de judecătorul-raportor a fost aceea de admitere a sesizării formulate. În esență, s-a reținut că spațiul comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - reprezintă sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal, dacă în cadrul acestuia se desfășoară o viață privată societară.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

IX.1. Dispoziții relevante

Codul penal

Articolul 228

Furtul

(1) Luarea unui bun mobil din posesia sau deținea altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă. (...)

Articolul 229

Furtul calificat

(1) Furtul săvârșit în următoarele împrejurări: (...)

b) în timpul nopții;

c) de o persoană mascată, deghizată sau travestită;

d) prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase; (...)

(2) Dacă furtul a fost săvârșit în următoarele împrejurări: (...)

b) prin violare de domiciliu sau sediu profesional; (...)

pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

Articolul 225

Violarea sediului profesional

(1) Pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (...)

IX.2. Cu privire la admisibilitatea sesizării

110. Reglementând condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, legiuitorul a stabilit în art. 475 din Codul de procedură penală posibilitatea anumitor instanțe, inclusiv a curții de apel, investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, care constată, în cursul judecării, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia instanța supremă nu a statuat încă printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să se dea rezolvare de principiu respectivei probleme de drept.

111. Ca atare, pentru a fi admisibilă o asemenea sesizare trebuie îndeplinite cumulativ mai multe cerințe, respectiv existența unei cauze aflate în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele prevăzute expres de articolul anterior menționat, soluționarea pe fond a acelei cauze să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, iar problema de drept să nu fi fost încă dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

112. Totodată, din economia dispozițiilor legale invocate reiese că admisibilitatea sesizării este condiționată, în mod esențial, de existența unei veritabile probleme de drept, care să facă necesară o rezolvare de principiu prin pronunțarea unei hotărâri prealabile de către Înalta Curte de Casație și Justiție, aceasta constituind, de fapt, premisa fundamentală ce justifică intervenția instanței supreme prin mecanismul de unificare a practicii judiciare instituit de art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală.

113. În speță, se constată că este îndeplinită condiția privind existența unei cauze pendinte aflate în curs de judecată în ultimă instanță, Curtea de Apel București - Secția a II-a penală fiind investită cu soluționarea căii ordinare de atac a apelului în ultimă instanță.

114. De asemenea, chestiunea ce formează obiectul întrebării cu care a fost sesizată instanța supremă nu a primit încă o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, așa cum rezultă din cuprinsul Adresei nr. 1.914/482/111-5/2024 din 8 aprilie 2024 a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

115. Este îndeplinită și condiția existenței unei probleme de drept, susceptibilă de a fi rezolvată în mod diferit de către instanțe. Dovadă fac în acest sens punctele de vedere diferite trimise de curțile de apel, însoțite în unele cazuri și de hotărâri judecătorești în care problema supusă analizei a primit soluții diferite.

116. Cu privire la condiția existenței unei legături între chestiunea de drept supusă interpretării și soluționarea pe fond a cauzei, în doctrină s-a evidențiat că aceasta este îndeplinită ori de câte ori interdependența procedurilor specifice cauzei influențează într-o măsură soluționarea fondului, soluția dată acțiunii penale sau civile în procesul penal. În consecință, se constată îndeplinirea condițiilor de admisibilitate a sesizării.

IX.3. Cu privire la fondul sesizării

117. Infracțiunea de furt calificat prin violare de domiciliu sau sediu profesional, prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal, este o infracțiune complexă care, prin voința legiuitorului, absoarbe, ca element circumstanțial agravant, infracțiunile de violare de domiciliu și sediu profesional.

118. Elementul circumstanțial agravant al violării sediului profesional, ce face obiectul analizei în prezenta sesizare, nu poate avea o altă interpretare decât cea referitoare la infracțiunea de sine stătătoare, respectiv infracțiunea de violare a sediului profesional, prevăzută de art. 225 din Codul penal.

119. Violarea sediului profesional este o incriminare nouă, introdusă în Codul penal în vigoare din data de 1 februarie 2014. În Expunerea de motive a acestui cod (disponibilă la adresa www.cdep.ro.) se precizează că în capitolul IX din Partea specială, denumit Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private, au fost consacrate „câteva infracțiuni noi, menite să acopere un vid de reglementare și să ofere un răspuns la noile forme de lezare sau periclitate a valorilor sociale ce formează obiectul acestui capitol. Astfel, a fost incriminată ca faptă distinctă violarea sediului profesional”.

120. Potrivit tezelor prealabile ale proiectului Codului penal (Hotărârea Guvernului României nr. 1.183/2008 pentru aprobarea tezelor prealabile ale proiectului Codului penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 686 din 8 octombrie 2008), „va fi incriminată ca faptă distinctă violarea sediului profesional, dat fiind că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, și sediul persoanei juridice sau sediul profesional al persoanei fizice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenție”.

121. Într-adevăr, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a extins noțiunea de „domiciliu” - componentă a vieții private protejate de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, de la spațiul în care o persoană locuiește la biroul/cabinetul unei persoane care exercită o profesie liberală (Cauza Niemietz c. Germaniei din data de 16 decembrie 1992), apoi, în anumite circumstanțe, la sediul social, agențiile sau localurile profesionale, sediul comercial ale persoanei juridice (Cauza Société Colas Est și alții c. Franței din data de 16 aprilie 2002; Cauza Buck c. Germaniei din data de 28 aprilie 2005).

122. Astfel, în Cauza Niemietz c. Germaniei, paragraful 31, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că „interpretarea cuvintelor «viață privată» și «casă» ca incluzând anumite spații sau activități profesionale sau comerciale ar îndeplini obiectul și scopul esențial al articolului 8: să protejeze individul împotriva ingerinței arbitrare a autorităților publice”.

123. În Cauza Société Colas Est și alții c. Franței, în paragraful 41, Curtea a reținut că „a sosit momentul să se considere că, în anumite circumstanțe, drepturile garantate de articolul 8 din Convenție pot fi interpretate ca incluzând dreptul la respectarea sediului social al unei societăți, a sucursalelor sau a altor spații comerciale”

124. În Cauza Buck c. Germaniei, în paragraful 31, Curtea a reiterat că „noțiunea de «casă» din articolul 8 § 1 nu cuprinde doar locuința unei persoane fizice. (...) cuvântul «domiciliu» din versiunea franceză a articolului 8 are o conotație mai largă decât cuvântul «acasă» și se poate extinde, de exemplu, la biroul unei persoane profesioniste. În consecință, «casa» trebuie interpretată ca incluzând și sediul social al unei societăți conduse de o persoană fizică și sediul social al unei persoane juridice, sucursale și alte sedii comerciale”.

125. În doctrină (A.R. Trandafir, Violarea sediului profesional. Obiectul protecției. Comparație cu violarea de domiciliu, în Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, pag. 159-177, disponibil la adresa <https://pub.law.uaic.ro/files/articole/2021/vol.2/11.trandafir.pdf>), s-a susținut că „(...) invocarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului pentru explicarea reglementării conținute în art. 225 din Codul penal este eronată. Convenția stabilește, într-adevăr, drepturi în favoarea particularilor, printre care se numără și dreptul la respectarea vieții private. Noțiunea de «domiciliu» - componentă a vieții private protejate de art. 8 din Convenție - a fost interpretată extensiv în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar această interpretare nu se realizează în scopul extinderii represiunii penale, ci al creșterii protecției despre care aminteam. O astfel de protecție sporită este necesară în special pentru a ocroti particularii de acțiunile abuzive ale statului, o dovadă în plus fiind faptul că situațiile de fapt de la care au pornit cauzele în fața Curții Europene a Drepturilor Omului aveau la bază percheziții desfășurate de autoritățile naționale. Altfel spus, dacă o persoană fizică sau juridică se plânge în fața Curții Europene a Drepturilor Omului de încălcarea art. 8 de către stat, Curtea interpretează noțiunea de «domiciliu» în sens larg, astfel încât să includă și sediile persoanelor juridice, potrivit celor arătate anterior. Procedând astfel, Curtea nu obligă însă statele să recunoască o infracțiune în situația în care un alt particular încalcă sediul persoanei juridice și ar fi greșit să explicăm o astfel de infracțiune, atunci când ea există, pornind de la aceste fundamente. (...)

126. Conținutul legal al infracțiunii de violarea sediului profesional, art. 225 din Codul penal, constă în pătrunderea, fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite.

127. Obiectul juridic al acestei infracțiuni constă în dreptul la respectarea sediului profesional, fie al persoanei fizice, fie al persoanei juridice, dimensiune a libertății individuale care presupune inviolabilitatea spațiului unde se desfășoară o activitate profesională.

128. Denumirea de „sediul profesional” folosită de legiuitor în cuprinsul denumirii marginale a infracțiunii ori cea de „sediul” din cuprinsul incriminării nu au o definiție cuprinsă în Codul penal. În această situație, în conformitate cu art. 2 alin. (2) din Codul civil, care constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale, sunt incidente dispozițiile art. 227 din această codificare, care reglementează sediul persoanei juridice.

129. Conform art. 227 din Codul civil,

(1) Sediul persoanei juridice se stabilește potrivit actului de constituire sau statutului.

(2) În funcție de obiectul de activitate, persoana juridică poate avea mai multe sedii cu caracter secundar pentru sucursalele, reprezentanțele sale teritoriale și punctele de lucru.

130. În materia societăților comerciale, dispozițiile art. 227 din Codul civil se completează cu art. 7 și 8 din Legea societăților nr. 31/1990 (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004), potrivit cărora sediile secundare sunt constituite din „sucursale, agenții, reprezentanțe sau alte asemenea unități fără personalitate juridică”.

131. Din analiza acestor norme legale rezultă că noțiunea de „sediul” acoperă atât sediul principal (sediul social), cât și sediile secundare (pentru sucursale, reprezentanțe teritoriale și puncte de lucru) ale unei persoane juridice.

132. Din această perspectivă este de observat că legiuitorul, în incriminarea reglementată în dispozițiile art. 225 din Codul penal, nu face distincție între sediile sociale principale sau sediile secundare, folosind sintagma „oricare dintre sediile” unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională.

133. Însă, nu orice sediu este protejat de incriminarea în discuție, ci doar acela în care se desfășoară o viață privată societară/profesională a persoanei juridice ori a persoanei fizice.

134. Această concluzie rezultă din titlul capitolului - Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private - din care face parte infracțiunea analizată, precum și din segmentul relațiilor sociale ocrotite prin această incriminare.

135. Astfel, din titlul capitolului - Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private - se poate trage concluzia că infracțiunea de violare a sediului profesional nu este una contra domiciliului, întrucât acesta

este protejat prin dispozițiile art. 224 din Codul penal, ci una contra vieții private societare sau profesionale a persoanei juridice ori a persoanei fizice.

136. Deopotrivă, obiectul juridic al acestei incriminări este dat de „relațiile sociale a căror securitate este condiționată de asigurarea libertății persoanei de a avea un loc unde să poată lucra la adăpost de imixtiuni abuzive din exterior și de a hotărî liber asupra acelor pe care dorește să-i primească sau nu în oricare dintre spațiile în care își desfășoară activitatea profesională.” (Ioana Vasîu în Explicațiile Noului Cod penal - Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, coordonatori George Antoniu și Tudorel Toader, Universul Juridic, București, 2015, pag. 254).

137. În concluzie, noțiunea de sediu profesional nu trebuie interpretată extensiv, întrucât nu orice imobil deținut de o persoană juridică, chiar dacă se încadrează în noțiunea de sediu (principal, secundar), poate fi sediu profesional în sensul legii penale, ci doar acele imobile în care aceasta desfășoară o activitate care implică aspecte private și în care se desfășoară o veritabilă viață privată a societății.

138. De altfel, e și firesc să fie așa dacă se are în vedere rațiunea protecției penale a „sediului profesional”, aceea că în astfel de spații există documente, informații, tehnologii, prototipuri, echipamente etc. care trebuie protejate față de orice imixtiune din partea terților, chiar mai înainte de a se comite alte infracțiuni (furt, distrugere, concurență neloială etc.). Or, toate acestea se includ în sfera noțiunii de viață privată societară/profesională, înțelesă ca dreptul oricărei persoane fizice sau juridice de a decide cum și în ce mod să aducă la cunoștința publicului aspectele legate de desfășurarea activității sale comerciale/profesionale.

139. Înțelesă în acest mod, noțiunea de sediu profesional nu poate include un spațiu folosit doar pentru depozitarea unor bunuri (spre exemplu: magazine sau depozite de cauciucuri noi/uzate, de metale feroase/neferoase reciclabile, de materii prime sau alte bunuri, în funcție de obiectul de activitate al persoanei juridice), chiar dacă în conformitate cu legea civilă acesta se circumscrie noțiunii de sediu secundar (punct de lucru).

140. Mai mult, în Cauza Leveau și Fillon împotriva Franței din 6 septembrie 2005 (cererile nr. 63.512/00 și nr. 63.513/00), Curtea Europeană a Dreptului Omului a considerat că nu au fost încălcate prevederile art. 8 din Convenție referitoare la protecția sediului profesional, deoarece o exploatare agricolă specializată în creșterea porcilor ar putea fi, doar cu multă dificultate, numită „domiciliu”, chiar profesional, al unei persoane.

141. Așadar, se poate concluziona că și spațiul comercial, ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice, poate fi inclus în noțiunea de sediu profesional atât timp cât acesta găzduiește o viață privată societară (jurnale de vânzări, liste cu furnizori, facturi, proiecte și idei de reorganizare a spațiului/activității în vederea atragerii mai multor clienți etc., aspecte ce țin de viața privată profesională). Chiar dacă un astfel de spațiu, prin natura sa, este deschis accesului oricărei persoane (client) într-un anumit program de lucru, totuși pot exista în cadrul acestuia anumite zone, mai mari sau mai mici, care sunt restricționate accesului clienților și în care pot fi găsite documente ce țin de viața privată societară.

142. În final, se impune a se face precizarea că distincția dintre „intervalul de timp în care accesul publicului este permis” și „intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis” nu prezintă relevanță din perspectiva includerii sau nu a unui spațiu comercial în noțiunea de sediu profesional, în sensul legii penale, ci prezintă relevanță din perspectiva sintagmei „fără drept” cuprinsă în conținutul constitutiv al infracțiunii de violare a sediului profesional (art. 225 din Codul penal).

Pentru motivele arătate, în temeiul art. 477 din Codul de procedură penală,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: Dacă reprezintă sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal spațiul comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - în intervalul de timp în care accesul publicului nu este permis? și stabilește că:

Spațiul comercial - ce constituie punct de lucru al unei persoane juridice - reprezintă sediu profesional în sensul prevederilor art. 229 alin. (2) lit. b) din Codul penal, dacă în cadrul acestuia se desfășoară o viață privată societară.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 17 iunie 2024.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ELENI CRISTINA MARCU

Magistrat-asistent,

Adina-Andreea Ciuhan Teodoru
